

Fietsen langs drie hofjes in Zuid-Holland

Eind juni fietste redacteur Willem Brand een week door Zuid-Holland en overnachtte bij particulieren. Al zeventien jaar vult hij bijna in zijn eentje de Hofjeskrant, dus het zal u niet verbazen dat hij ook nu de hofjes uit de pap viste. Hij vond ze in Scheveningen, Katwijk en Naaldwijk.

Het werd een sentimental journey, want Willem is geboren en getogen in vissersdorp Scheveningen, en ook in Katwijk was er geen ontsnappen aan het zeemansbestaan.

Het Kompas

In Scheveningen overnacht ik in de Keizerstraat bij Ria van den Toorn, een volbloed Scheveningse, die zingt in het visserskoor en getrouwd is met Yke. Samen hebben ze een gezin van dertien kinderen grootgebracht. Nu iedereen op eigen benen staat runnen ze samen een christelijk ontmoetingscentrum dat Het Kompas heet. Aan het eind van de Keizerstraat, vlak achter de boulevard, bevindt zich de Oude Kerk, waar ik lang geleden met mijn vader kerkte. Als ik daar 's avonds langsliep hoor ik uit het open raam van de kosterswoning twee jongens 'Help' van The Beatles zingen. Ik blijf gebio-logeerd staan. Niet zozeer omdat dat vijftig jaar geleden een van mijn favoriete bands was, maar vooral omdat die gebeurtenis zich toen nooit zou hebben afgespeeld. Rockmuziek repeteren in de kosterswoning, dat was in die tijd ondenkbaar. De moderne tijd is Scheveningen niet voorbijgegaan. 's Middags

> Het Heilige Geesthofje in Naaldwijk. Alle huisjes hebben een tuitgevel, op die ene na die een klokgevel heeft!

was ik me ook al een hoedje geschrokken van al de lelijke flats die naast het Kurhaus, toch de trots van Scheveningen, zijn

opgetrokken. In dat opzicht oogt Katwijk veel meer als een vissersdorp, weliswaar zonder haven. Zie verder pag. 4 en 5.

Zingen is plezier in en met Cero Dos Tres!

Vast onderdeel van The Big Sing zijn de Hofjesconcerten. Maar liefst veertig koren/ensembles deden dit jaar mee en gaven concerten in zes hofjes. Haarlem was met een derde van de deelnemende groepen natuurlijk koploper. Meededen o.a. Wereldkoor Haarlem, het Koninklijk Haarlems Mannenkoor Zang, Harlem Jive, en popkoor Cero Dos Tres.

De programmering in het Hofje van Staats bleek puntgaaf. Na de vrolijke jongedames van Cero Dos Tres gaven de statige mannen in pak van Zang en Vriendschap een bloemlezing uit hun klassieke oeuvre met als hoogtepunt

toch echt 'Love Me Tender' van Elvis Presley. Zang en Vriendschap wordt na veertien jaar Arno Vree sinds januari begeleid door dirigent Bas Halsema. Hij zat op de Kathedrale Koorschool en maakte dertien jaar deel uit van het Kathedrale koor. Dat

> Wereldkoor Haarlem laat van zich horen in het Teylers Hofje

deed koorlid Ton Lagerweij maar liefst 42 jaar. "Ik was daar goede dirigenten gewend," vertelt hij na afloop, "En Bas past in dat rijtje. Hij pakt het leuk aan." Dat doet ook Tessa Jimmink, dirigente van popkoor Cero Dos Tres. De naam, verzonnen door een koorlid die Spaans leerde, staat voor het netnummer van Haarlem. Zingen is ritme, samenwerking, beweging en bovenal plezier, zo laat Cero Dos Tres horen én zien. Want bij sommige liedjes kreeg het

publiek er gratis een dans bij. Zingen is ook, zoals het koor in het nummer Unwritten van Natasha Bedingfield laat horen: 'Release your inhibitions, feel the rain on your skin'. Laat je remmingen los en voel de regen op je huid. Dat laatste deed het gelukkig pas 's avonds.

Het filmpje van de Big Sing Hofjesconcerten met bovenstaande twee koren is te zien op 023tvonline.nl

Wat een leuk idee, dat moet je vaker doen met Vrienden op de Fiets hofjes bezoeken," zegt vormgever Kees Reniers als ik hem bij terugkomst vertel over mijn soloweekje fietsen langs de kust in Zuid-Holland. Ik bezocht en passant drie hofjes en wel in Katwijk, Scheveningen en Naaldwijk. Het was een tocht die het verleden flink deed terugkeren. Want ik ben een geboren en getogen Scheveninger. Eens een schollekop, altijd een schollekop, zeiden ze vroeger in Katwijk.

Er bestond jarenlang een flinke rivaliteit tussen die twee vissersdorpen, weet ook oud-visserman Arie van den Oever (82) uit Katwijk. "Mijn vader was na de oorlog lange tijd de enige Katwijkse schipper op een Scheveningse logger," vertelt hij trots. En even later lachend: "En er zijn ook veel Katwijkse meiden met Scheveningers getrouwd". Hijzelf overigens niet, hij koos voor Leuni, een echte Katwijkse met wie hij in het Andreas Hofje aan de boulevard woont. "Ik ben de enige man hier, met allemaal weduww Vrouwen. Ik ben 82, wat moet ik nog klaarmaken...?"

Willem Brand

Vierhonderd jaar oude gevelsteen krijgt ander kleurtje

Twee dagen was beeldhouwer Tobias Snoep bezig met het verbeteren van de kleuren van de ruim vierhonderd jaar oude gevelsteen van hofje In den Groenen Tuin.

Deze hangt niet boven de huidige ingang in de Warmoesstraat, maar boven de voormalige ingang in de Lange Veerstraat. Een plek voor fijnproevers, zullen we maar zeggen, je moet hem weten te vinden.

Stichting Geveltekens Vereniging Haarlem

De klus werd nauwlettend gevolgd door Martin Busker van Stichting Geveltekens Vereniging Haarlem. Die stichting beijvert zich al dertig jaar voor het restaureren van in de stad hangende geveltekens. Ook spoort men eeuwenoude gevelstenen op die op zolders of in depots liggen en zorgt dat ze weer een plekje op straat krijgen. De Amsterdamse Tobias Snoep, meester in het beeldhouwen van nieuwe gevelstenen en het restaureren van oude, wordt regelmatig door de stichting voor een klus gevraagd.

Recht van Zwanendrift

De gevelsteen die hij nu onder handen heeft roept overigens wel vragen op. De tuin met de haagjes is herkenbaar, zo ziet de hofjestuin er nu ook uit. Maar waar moeten we het water zoeken dat op de voorgrond staat? En wat doen die zwanen daar? Hofje In den Groenen Tuin ligt midden in de binnenstad! Welnu: als rijke mensen geld nalieten voor een hofje werd dat vaak nieuw gebouwd. Maar het kwam

ook voor dat met het vermogen van de stichter een bestaand pand werd gekocht, waar dan in de tuin 'huyskens' of 'camer-kens' gebouwd werden voor 'schamele' (arme) oude vrouwen. Zo kochten de erfgenamen van stichter Catherina Jansje Amen in 1616 een pand met tuin genaamd In den groenen tuin. Wanneer de gevelsteen gemaakt is weten we niet, maar het zou kunnen dat hij al bestond toen het huis werd aangekocht. De zwanen verwijzen naar het 'recht van Zwanendrift'. Wie dat recht van de graven van Holland had gekregen, mocht zwanen houden en ook vrijelijk beschikken over het lot van de vogels. Het water waarin ze zwemmen is het Spaarne.

Eenheid van kleur

Voordat Tobias aan deze klus begon had de gevelsteen bontere kleuren. Geel contrasteerde met knalblauw. Wat de originele kleuren waren is niet bekend, die zijn nergens in documenten of notulen terug te vinden. Tobias pakt het anders aan: "Mijn belangrijkste opdracht is een goed op elkaar afgestemd palet. Het mag geen bonte mengeling van kleuren worden. Ik hou zoveel mogelijk rekening met de traditie uit die tijd, en ook met de rest van de gevel. Die is in dit geval wit. Om de welgevormde lijst van de gevelsteen goed uit te laten komen heb ik die donker gemaakt."

> Beeldhouwer Tobias Snoep geconcentreerd aan het werk

Oranje snavels

"De leeuwen hebben een andere kleur gekregen, die waren wit en hebben nu een zandkleur. De witte fontein werd blauwgrijs, de kleur van hardsteen. De witte paadjes tussen de heggetjes zijn nu geel omdat die oorspronkelijk bestraat waren met gele bakstenen, ijsselsteentjes geheten. De tekstband werd zwart met gouden letters.

Ook de zwanen, die meer op ganzen leken, kregen oranje snavels in plaats van rode. En het gras heeft nu iets meer graskleur."

Regent Jan Willemink is in zijn sas met het resultaat. "De nieuwe kleurstelling is prachtig. We kunnen weer vijftig jaar vooruit."

Geveltekensboek

Peter van Graafeiland maakte het in 2024 uitgekomen grote geveltekenboek 'Waar Haarlem in de gevel staat'. Daarin staan alle geveltekens die Haarlem rijk is en ook de geveltekens die de tand des tijds niet hebben overleefd, maar wel in de stad hebben gehangen. Zijn gesprek over de gevelsteen met regent Jan Willemink bleek voor het college van regenten de aanleiding de steen op te laten knappen.

88ste wandeling met Oekraïners

Stadsgids Antoinette Haan kent Haarlem op haar duimpje. Toen er Oekraïense vluchtelingen in de stad neerstreken wilden zij en twee andere gidsen ook een steentje bijdragen.

Eens in de veertien dagen zorgen ze voor een cultureel verzetje in de vorm van een wandeling. Heel vaak doen ze daarbij een of twee hofjes aan. Begin juni maakten zij tijdens hun 88ste wandeling een rondje door de Vijfhoek, met bezoeken aan de Nieuwe Kerk en het Proveniershof.

Houtwerk in drie hofjes van Ymere kan er weer jaren tegen

De mooie oude hofjes in Haarlem staan op de monumentenlijst. Voor de bewoners is het bijzonder om in huisjes te wonen die wel uit het Openluchtmuseum geplukt lijken te zijn. Ze koesteren hun eeuwenoude plekje en toveren het van binnen vaak om tot een waar paleisje. De eigenaren hebben op hun beurt de plicht de monumenten goed te onderhouden.

Dat houdt onder andere in dat ze vast zitten aan een hoop schilderwerk; de houten kozijnen vervangen door onderhoudsvrij kunststof is uit den boze. Wooncorporatie Ymere heeft drie hofjes in eigendom, te weten het Brouwershofje in de Tuchthuisstraat, het Hofje van Guurtje de Waal in de Lange Annastraat en het Proveniershof in de Grote Houtstraat. Dit voorjaar waren die aan de beurt om weer strak in de lak gezet te worden. De Hofjeskrant ging een kijkje nemen.

Chirurgische precisie

Voordat de schilders in beeld komen, zijn er timmerlieden aan het werk. Vooral de kozijnen vertonen zwakke plekken, te zien aan scheurtjes in de verf. Onder zo'n klein scheurtje gaat het hout rotten en kan een enorm stuk aangetast raken. De timmermannen Amir en Saban prikken in het hout om te zien tot waar het houtrot zit, hakken of zagen dan de rotte delen eruit en zetten er met chirurgische precisie nieuwe stuk-

> Ook de groeven worden teruggebracht

ken in. Het wondermiddel daarbij is epoxy, lijn en vulmiddel tegelijk. Ook tien jaar oude reparaties worden opnieuw aangepakt. Zo wordt het houtwerk mooi vlak. Saban: "Het is zaak om zo min mogelijk reparatiepunten te krijgen, want hoe goed gedaan ook, dat maakt het hout kwetsbaar."

Tweënhalf schilderbeurt

Als elk raam is door de 'houtrot-herstel-

lers' is gedaan, zijn de schilders aan de beurt. Al het houtwerk krijgt tweënhalf schilderbeurt. Na het ontvetten en schuren van het hout, worden de kale plekken met grondverf 'bijgevekt', de zogenoemde halve beurt. Dan wordt het hele raam met primer – de eerste verf – geschilderd, en wel in de originele kleur. Grachtengroen voor de ramen en crème voor de het kozijn. Tot slot wordt alles afgelakt. Mark Deen, uitvoerder voor schildersbedrijf Rutges: "Ook de bankjes, de bloembakken en de muurankers worden gerestaureerd." Mark is onder de indruk van de reacties. Niet alleen bewoners spreken hem aan, dat doen ook betrokken Haarlemmers.

> Amir aan het werk

Toekomst voor nieuwe hofjes?

Voor veel bezoekers zijn hofjes een schattige historische attractie, voor de bewoners vormen zij een veilige en aangename woonomgeving. De meeste hofjes die wij kennen liggen in historische binnensteden, zijn oud, vaak monumentaal en de huisjes zijn meestal klein.

Hofjes werden vaak als goede daad gesticht door rijke burgers of door religieuze organisaties als veilige en goedkope of gratis huisvesting voor kwetsbare alleenstaanden, meestal vrouwen.

Maar de tijden zijn wel erg veranderd; de kwalitatieve eisen die tegenwoordig aan woningen gesteld worden zijn anders, de noodzakelijke investeringen zijn hoog, de ontzui-ling heeft invloed op de samenhang in de maatschappij en de (financiële) slagkracht van religieuze organisaties neemt in snel tempo af.

Die combinatie van monumentale status, kleine woningen en doelgroepen maakt het duurzaam goed beheren van hofjes vaak best ingewikkeld. Relatief hoge onderhoudskosten in combinatie met relatief lage huuropbrengsten is een uitdaging. En veel hofjes worden bestuurd door vrijwilligers die veel commitment maar soms weinig professionele ervaring hebben.

> Verwershofje

Toch zien velen de hofjes ook als een aantrekkelijke woonvorm voor de toekomst. Kleinschalige woonvormen, meer sociale interactie, meer omzien naar elkaar en meer veiligheid in een vergrijzende maatschappij, waar goede zorg juist een steeds grotere uitdaging wordt. Hoe kunnen we die zaken bij elkaar brengen en misschien nieuwe hofjes stichten? Het laatste hofje dat in Haarlem gerealiseerd is, de Gravinnehof, is in 2000 gebouwd als resultaat van een prijsvraag voor het "hofje van de 21e eeuw".

Koot en Bie hebben veel bijdragen geleverd aan de Nederlandse taal en een van hun vondsten is "Krasse Knarren", voor "dynamische en vitale senioren". Een ontwikkelaar heeft die term omarmd en de "Knarrenhof" zelfs als merk gedeponeerd. Daarbij wordt gezocht naar een combinatie van bewoners die zorg behoeven en bewoners die daarin kunnen voorzien. Dat model is nog niet ideaal, maar misschien is dat op zich wel een mooie doelstelling voor het stichten van nieuwe hofjes.

Daarbij zullen we ons wel moeten realiseren dat het waarschijnlijk onmogelijk zal zijn om in de binnensteden betaalbare ruimte te vinden om nieuwe hofjes te stichten zoals de hofjes die we kennen en dat we moeten zoeken naar locaties in de buitenwijken om die moderne hofjes ook op een nieuwe manier vorm te geven.

We hebben onze handen vol om de bestaande hofjes goed en duurzaam te blijven beheren.

Blijft de vraag wie de handschoen oppakt en een nieuw concept voor hofjes weet te ontwikkelen?

Joop Slangen

voorzitter Stichting Haarlemse Hofjes

Op fietsvakantie langs drie Zuid-Hollandse hofjes

Eigenlijk gek dat hij er nog niet eerder op was gekomen: op de fiets het aangename met het nuttige verenigen. Hieronder het verslag dat redacteur Willem Brand maakte van zijn fietstocht door Zuid-Holland tijdens welke hij drie hofjes bezocht.

(1) Mijn Scheveningse wortels

Mijn geboortedorp telt een flink aantal hofjes. Allereerst sociale woningbouw als het Vissershof en Wanthof die rond 1938 zijn gebouwd: één laags woningen rondom een lancetvormig plein. Wat in de volksmond ook hofjes werden genoemd waren korte, doodlopende straten. Mijn broer Martin woonde vijftig jaar terug in zo'n huisje met zijn gezin.

Nog bekender zijn de ook als hofjes bestempelde zeer kleine visserswoningen in de Zeil- en Ankerstraat. Authentiek Scheveningen in optima forma, huisjes die zo'n honderd jaar oud zijn en zo'n veertig vierkante meter tellen. Diezelfde broer kocht er eind jaren zestig zijn eerste woning voor 6000 gulden, ze gaan nu weg voor vier ton of meer.

Petroleumstel

In Scheveningen zit ook een ouderwets liefdadigheidshofje, zoals we die in Haarlem voornamelijk kennen, en wel in de Badhuisstraat. Ik woonde daar in mijn jeugd om de hoek en ging er wel eens een gebakken visje brengen bij een kennis van mijn opoe, die de vis op een petroleumstel bakte. Ook nu ga ik er een kijkje nemen en ontmoet Sylvia Schootman, die er vanaf 1985 woont. "Hier woonden vissersweduwen, soms met kinderen," vertelt ze. "Het hofje was ruim een eeuw afgesloten van de straat door een muur." In het midden ervan zat een deur met wat Sylvia een 'wybertjesraam' noemt, daar keek zij als kind aan de hand van moeder wel eens doorheen. Ze kon toen niet bevroeden dat ze er een halve eeuw later zou wonen. "Tot 1985 was er alleen dat kleine raampje. Toen bedacht de winkeliersvereniging Badhuisstraat dat er in

plaats van de muur een hek moest komen. Zicht op het hofje zou de straat meer allure geven."

Sierpomp

De tuin is wat merkwaardig ingericht, er is nauwelijks ruimte om te zitten door de hoge buxusperken. Toen Sylvia er kwam wonen deed Arendje, de portierster, overigens nog om half acht de deur op slot. "Mijn huisje was flink verwaarloosd, daarom betaalde ik ook slechts 69 gulden huur

> Hofje in de Badhuisstraat is in 1876 gebouwd

per maand, inclusief water. De pomp deed het trouwens niet, die heeft het nooit gedaan, die staat er voor de sier."

Bedstee

Het 'kleinste kamertje' stond een eeuw lang buiten, in de vorm van drie tonnetjes onder een afdak. Pas in de jaren vijftig hadden de huisjes een toilet gekregen. Maar omdat de huisjes slechts vijf bij vijf meter waren (en nog steeds zijn!) waren die toiletten veel te klein. Sylvia: "Ze zijn eind jaren tachtig bij de renovatie omgebouwd tot meterkast. Als enige had ik een bedstee van 1 meter 10 lang en flink diep. De weduwwomen sliepen daar met hun kleinste kind. De oudere kinderen sliepen op zolder, die via een nauwe wenteltrap kon worden bereikt. Als het hard regende of sneeuwde, kwam dat door het dak heen. Onder de bedstee zat een kelder waar ik veel spullen in kwijt kon. Ik kookte de eerste jaren op butagas, ik gebruikte twee flessen per jaar. De vissersvrouwen bakten vis op een plaat die aan de kolenkachel vastzat. In de Tweede Wereldoorlog zijn trouwens alle papieren van de woningbouwvereniging verloren gegaan door een vergissings-bombardement op het stadsdeel Bezuidenhout."

(2) De Naaldwijkse trouwkapel

Aan het eind van mijn fietsweek bezoek ik Naaldwijk, een dorp in het Westland waar ik nog nooit ben geweest. Het Heilige Geesthofje ligt nabij de Oude Kerk. Een pracht van een hofje, waar op die warme middag flink geklust wordt.

Twee hoveniers fatsoeneren de rozenperken, en bewoner Frans spuit met een hogedrukspuit de gele klinkers uit 1630, ijsseltjes geheten, schoon.

Kapel uit 1630

Ik maak kennis met Sylvia van der Burg, die er woont met Ted. Ze zijn getrouwd in de kapel, die hoogstwaarschijnlijk ook uit 1630 stamt, en die sinds 1991 in gebruik is als trouwkapel. In het hofje woonden eeuwenlang tien vrouwen aan de ene en tien mannen aan de andere kant. Door de grootschalige restauratie in 1961/62 zijn de huisjes niet alleen gemoderniseerd, maar is het woningbestand ook gehalveerd. Zoals in menig Haarlems hofje zijn de huisjes samengevoegd. In 2006 werd het beheer door de Hervormde kerk voor een symbolisch

bedrag overgedragen aan Vereniging Hendrick de Keyser.

Hendrik van Naaldwijk

Vanaf 1496 stonden er op het erf van de kerk vijf huisjes. In 1630 liet Frederik Hendrik van Naaldwijk er nog vijftien extra bouwen en ontstond het hofje zoals het nu is. De tuin was afgebakend met heggen. Toen Sylvia en Ted er in 2016 kwamen wonen stonden er nog buxusheggen, maar die moesten wijken door de komst van de buxusmot. De kapel, vertelt Sylvia, was in de Franse tijd rond 1800 een ziekenhuis en werd zeven jaar later een synagoge. In 1928 kocht de gemeente de kapel terug en maakte er een streekmuseum van. Dat is inmiddels verhuisd naar het gemeentehuis.

Ossenbloedrood

De woning van Sylvia en Ted loopt van de ene regenpijp tot de andere en staat aan de zuidkant. De huizen aan de noordkant krijgen geen zon, die zijde van het hofje wordt met een knipoog dan ook 'de koude

kant' genoemd. Alle huisjes hebben een tuitgevel, op eentje na, dat wordt bekroond door een klokgevel. Sylvia: "Het waarom is een mysterie. Als iemand het weet, hoor ik het graag." De luiken zijn ossenbloedrood net als de balken in de huizen. Daar mag

(3) Op de plek van de Atlantikwall

Aan de boulevard van Katwijk is de Witte Kerk, officieel Andreaskerk geheten, niet te missen. Toeristen die de Witte Kerk bezoeken komen vanzelf in het naastgelegen Andreas hofje. Dat gebeurde ook mij. Bij een huisje waar uitnodigend een ruime zitbank tegenaan stond riep ik 'volluk'!

En jawel, er kwam een man aanlopen. Deze Arie van den Oever (82) ont-popte zich tot een geweldige gastheer. Het hofje bleek gebouwd in 1950 in traditionele stijl, en telt twaalf bejaardenwoningen. Er was na de oorlog aan de boulevard veel plek om te bouwen, omdat de Duitsers vrijwel alles hadden gesloopt ten behoeve van de Atlantikwall. Deze 5000 kilometer lange verdedigingslinie liep langs de kusten van Noorwegen tot en met Frankrijk.

Mannenzanggroep Sion

Arie blijkt net als zijn vrouw Leuni een zogenoemde 'platte Katwijker'. Een echte dus. "Op mijn dertiende ben ik gaan varen," vertelt hij. Mijn hart maakt een sprongetje,

want mijn lieve, veel te jonggestorven vader was óók zeeman. Arie voer op de Scheveningen 107, een logger die op makreel viste. Zijn vader was op dezelfde boot in de jaren vijftig en zestig schipper geweest. Terwijl we staan te praten komt zoon Willem aangefietst, met zijn zoon Willem. Hij is in de voetsporen van pa getreden en vist ook op makreel, maar door de quota ligt het werk op de trawler stil. Als zijn zoon gedag heeft gezegd, laat Arie op zijn laptop

nenvaart. Toen kreeg hij een baan als conciërge op de Zeevaartschool in Katwijk, waar hij tot zijn pensioen is gebleven. "Maar omdat het steeds minder gaat met de visserij willen ze de school sluiten." De huisjes in het hofje zijn van de kerk, daar moet je lid van zijn om hier te mogen wonen. Maar, vertrouwt hij me toe, hij gaat eigenlijk vooral naar de kerk om te zingen. Het onderhoud van de huisjes is ook voor rekening van de kerk, de tuin onderhoudt de gemeente. Dertien jaar terug zijn de huizen grondig gerenoveerd. Maar liever dan over de kerk, praat Arie over loggers. Zijn vader en hij gingen op de

een filmpje van zijn koor horen. Want zingen is zijn lust en zijn leven. Mannenzanggroep Sion zingt vooral christelijke liederen van Johannes de Heer, mij welbekend omdat mijn moeder die spelend op het orgel thuis ook altijd zong. Arie: "We zingen liederen als 'Al rolt de zee, al loeit de wind'. Vanavond komt het Scheveningse visserskoor hier zingen. Dan zing ik mee, want ik ben een verwoed zanger."

"Zingen is zijn lust en zijn leven"

Netten boeten

Arie vertelt acht jaar te hebben gevaren op zee en daarna ook nog kort op de bin-

fiets naar de haven van Scheveningen, waar 'hun' schip de Scheveningen 107 lag. In huis voor het raam staat een miniatuurlogger, door Arie gemaakt van dunne spanen sinaasappelkistjes. "De echte is voor € 25.000 verkocht aan een sloopbedrijf." Net als mijn vader kan Arie netten boeten. Hij laat het 'staande wand' zien waarmee hij nog wel eens tongetjes vangt. De visjes zwemmen vanzelf in de fuik.

niet aan getornd worden. Ook de schouw moet historisch blijven.

Gids en gastvrouw

Een hartinfarct en een rugblessure deden Sylvia (60), die een praktijk als ontspanningsmasseur had, in de bijstand belanden. Sylvia: "Een deur ging dicht maar andere gingen open." Eens per maand geeft ze als vrijwilliger de geheimen van het hofje prijs aan groepen buitenlanders. Naast het gidsen is zij minimaal twaalf uur per week betrokken als gastvrouw bij een IPSO Huis voor kankerpatiënten. "Ik kom ook aan bed op de afdeling Oncologie in een ziekenhuis in Delft. Natuurlijk is het soms zwaar, maar je bent er voor de mensen en dat geeft voldoening. Soms geef ik hand- of voetmassage. Naarmate er meer in je rugzak komt, sta je meer voor anderen open. In het hofje wordt ook naar elkaar omgekeken. Ik ga regelmatig bij mijn buurman van 85 een kop koffiedrinken, doe wel eens een huishoudelijk klusje of een boodschap."

Sylvia en Ted voor de kapel in het Heilige Geesthofje. Best bijzonder dat een kapel deel uitmaakt van een hofje. Sylvia, die regelmatig mensen rondleidt door het hofje, vertelt dat de kapel sinds 1991 dienstdoet als trouwkapel. "Soms worden er wel drie huwelijken per week voltrokken."

Regent-conservator van het Vrouwe en Antonie Gasthuis overleden

Zo'n mens als Louis Mathijsen, zo heb je er niet veel. Zijn pret-oogjes als hij een anekdote opdiende, je werd er vanzelf in meegezogen. Een joie de vivre op zijn Limburgs, maar dan in Haarlem. De stad, de protestantse diaconie en in het bijzonder de bewoners en regenten van het Vrouwe en Antonie Gasthuis zullen Louis gaan missen.

Op 3 juni overleed hij na een kort ziekbed. Een week later namen familie, vrienden en bekenden tijdens een mooie dienst afscheid in de Nieuwe Kerk.

Behalve antiek serviesgoed en munten verzamelde Louis ook graag historische

weetjes. Over antiek, kerken, hofjes en in het bijzonder over het Vrouwe en Antonie Gasthuis. Voordat hij regent werd was hij jarenlang adviseur. En als adviseur was het zijn taak, vond hij, om het interieur van de regentenkamer en de huisjes zoveel mogelijk de sfeer van vroeger mee te geven.

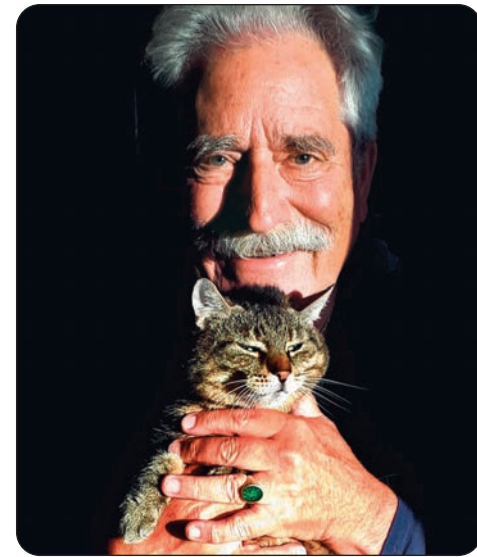

Tegeltjes voor de schouw

Zo wist hij de antieke Delftse tegeltjes van de schouwen van zowel de regentenkamer als de huisjes via een oud-regent terug te halen om die vervolgens te laten restaureren. Trudy: "Als er mensen van fondsen langskwamen, liet hij bij mij ook vaak de schouw zien. Hij had speciaal voor wie wilde tegeltjes uitgezocht. Voor mij had hij een tegel met een Fries roosje uitgekozen, omdat ik Friese voorouders heb. Voor Désirée had hij een boeketje. Attent toch? Louis was de lijm van het hofje." Désirée: "Als je hem buiten tegenkwam, tikte hij met zijn hand op het bankje en zei: Kom even zitten, even lekker kletsen. Als het ergens schuurde dan relativeerde hij dat met een grap."

Bloemen uit de tuin

Trudy: "Je kon echt je ei bij hem kwijt. Ik dacht al een tijdje: de tuin kan mooier en zei dat tegen hem. Maak jij een plan en presenteer dat op 14 februari tijdens de verjaardag van het hofje in de regentenkamer. Ik vond dat best spannend, maar heb het toch gedaan. Dat plan is onlangs uitgevoerd zoals ik het heb bedacht." Verdrietig, vindt zij, dat Louis het resultaat nooit heeft kunnen zien. Ze slikt en laat haar emoties de vrije loop nadat ze heeft verteld dat ze bloemen uit de hofjestuin heeft geplukt en die in een vaas op de stoep heeft gezet voor het huis van Gerhard, de man van Louis. Gerhard: "Dat prachtige boekje is tot op de dag van Louis overlijden op zijn kamer in het hospice blijven staan."

'Louis Mathijsen was de lijm van het hofje'

Regent-conservator

Regent Immy Nieboer vertelt hoe leeg het voelde toen zij laatst voor de eerste keer zelf de deur van de regentenkamer opende. Vreemd was het ook dat zij geen stem hoorde die tegen haar zei. Wat gezellig, doe je jas uit en wat wil je drinken. Louis had haar dan vast gewezen op de kapstok, een familiestuk uit Limburg die Louis op de kop had getikt en recentelijk was opgehangen. Immy: "De leegte overviel mij want Louis en het hofje hoorden bij elkaar. Zijn kennis over de geschiedenis van het ontstaan kon hij prachtig uit de doeken doen. Die kennis heeft er ook voor gezorgd dat de regentenkamer en de huisjes weer gedeeltelijk in hun oorspronkelijk staat zijn teruggebracht."

Zus Marlies is trots dat de naam van haar broer met daarachter 'regent-conservator' en de tekst 'Obit 3 juni 2025' op een naam-bord zal worden bijgeschreven.

Honingboom bloeit na 45 jaar

In Hofje In den Groenen Tuin neemt een honingboom een prominente plek in. Bewoonster Fientje Berkhout maakte de krant erop attent. "De boom is in 1980 geplant, maar stond pas vorig jaar voor het eerst in bloei. Dit jaar dus weer. Fantastisch om uit het zolderraam te kijken en de boom half juli in bloei te zien."

De honingboom komt oorspronkelijk uit Japan en is, zo valt te lezen op de website van de bomentichting, in 1743 in Engeland ingevoerd. De krant maakte bijgaande foto op 21 juli tijdens de jaarlijkse BBQ. Dit zomerfeestje is al 33 jaar een traditie in het hofje en het is dan eigenlijk altijd droog weer. Dit jaar was

pas de tweede editie met regen, waardoor het gezelschap van de tuin naar de hal verkast was. Fientje: "Wie weet zien we net als vorig jaar ook de vrij zeldzame kolibrievlinder zich tegoed doen aan de nectar van de bloemen. Er waren er veel meer dan vorig jaar. De vruchten lijken op sperziebonen en zijn niet eetbaar."

In memoriam Cees van Dullemen

Nooit zal ik me meer kunnen laven aan de kostelijke schrijfsels van Cees van Dullemen, hofjesbewoner en de grootste fan van de Hofjeskrant. Samen met zijn vrouw Lia woonde hij eerst in het Proveniershof en later in het Joh. Enschedé hofje. Na elk nieuw nummer ontving de redactie via de mail een prachtige brief van Cees. En dat over een periode van zestien jaar. Zijn stukjes waren lezens-

waardig, gevat en stonden boordevol kleurrijke anekdotes. Onder de kop 'Beste Willem' bundelde de krant in 2023 zijn mooiste reacties. Zijn geliefde Lia was toen al overleden. Meerdere malen vroeg ik of hij zin had om Hofjeskrantcolumnist te worden. Het antwoord was stevast 'nee'. Hij wilde zich niet vastleggen en hoefde ook niet zo nodig in de schijnwerpers. Zijn broze gezondheid moet hem ook parten

hebben gespeeld. Donderdag 17 juli kreeg ik een telefoontje. Het was Cees, die mij bedankte voor al die mooie jaren en de leuke gesprekken die we op straat met elkaar hadden. "Het was mooi," zei hij, "Ik ben 87 jaar en tien maanden." Hij vertelde dat hij in een ziekenhuis in Hoofddorp lag, en dat ze goed voor hem waren. Op 21 juli is hij daar overleden. Een mooi en markant mens is niet meer. WB

Regent Maarten Poldermans na veertig jaar met pensioen

In aanwezigheid van zijn kinderen, zijn vrouw Lida, de drie bestuursleden van het hofje en de bewoonsters van het Frans Loenen-hofje heeft regent Maarten Poldermans in juli afscheid genomen. Maarten is op de kop af veertig jaar regent geweest, net zo lang als Wil van Schaik die hem in 1985 uitnodigde om regent te worden.

Wil ontmoette Maarten bij de Rotary. Het klikte meteen. Wil: "Het was het begin van een jarenlange vriendschap. Maarten was historicus, bleek een wandelende encyclopedie en bovendien een aardige vent."

Trui

Maarten werd regent in een roerige periode. Het hofje stond door gebrek aan groot onderhoud op instorten. Wil: "Om het hofje te restaureren sloten we een lening van 700.000 gulden af. Hoewel de overheid later de helft kwijtschold, zouden we failliet zijn gegaan. Dankzij financiële hulp van hofje Codde en van Beresteyn is de schuld afgelost en is het hofje met nog meer geld uit hun vermogen verbouwd. Toen is ook de originele buitenmuur van het kantoortje weggehaald en hebben we de regentenkamer vergroot. De hele renovatie ging onder auspiciën van stichting Haarlemse Hofjes. Ik weet nog goed dat een regentes Maarten tijdens diens eerste vergadering aansprak met: Bent u van de pers? Hij was de enige die niet in pak was, maar een trui droeg. De tijden zijn sindsdien wel veranderd."

Chicste kantine

Wil en Maarten vormden een hecht duo dat veel voor elkaar kreeg. Symbool van hun uitstekende samenwerking is de regentenkamer die uitgroeide tot een visitekaartje. Ze spraken er jarenlang minstens een keer per week af. Wil: "Vaak na de Rotary of als we geschaatst hadden. Dan dronken we een biertje in de chicste kantine van heel Nederland." Hij wijst op het schilderij van stichter Frans Loenen, die dankzij de goede contacten van Maarten met conservator Pieter Biesboer van het Frans Hals Museum werd gerestaureerd. Dat gebeurde ook met het goudleer behang dat in 1780 was geschonken door een regent. Dankzij Maarten kreeg het hofje ook weer een werkende pomp en sfeerverlichting. Maarten liet drie armaturen maken en regelde dat alle vier de lantaarns op gas 'liepen'. Sinds een paar jaar hebben de lantaarns ledverlichting.

Maar het waren niet alleen stenen en munten, maar ook Maartens inbreng in het welzijn van de bewoonsters die herinnerd zullen worden. Zo introduceerde Maarten Hartjesdag, een jaarlijks samen-

> September 1986: burgemeester Elisabeth Schmitz opent het gerestaureerde Frans Loenenhofje. Rechts regent en oud-stadsarcheoloog Maarten Poldermans, links regent Wil van Schaik; foto Noord-Hollands Archief, collectie fotopersbureau De Boer

zijn met bewoners in de vorm van een maaltijd. Sowieso waren Maarten en Wil wel in voor een feestje. Elk wapenfeit werd

beklonken met een vrolijk samenzijn. Maar ook jubilea van bewoners en bijzondere verjaardagen kregen de volle aandacht.

> V.l.n.r. op de foto: Rian Vogels, Leonard Besselink, Monique Brood, Theo Bot, Marie-Victoire Bot, Raymond Brood en Alison Besselink

Lintje voor oud-regenten-echtpaar

Zelden wordt een echtpaar tegelijkertijd voorgedragen voor een lintje. Heel bijzonder dus dat deze eer te beurt viel aan het oud-regentenechtpaar van het Hofje Codde en Van Beresteyn, Marie-Victoire en Theo Bot.

Op vrijdag 25 april kregen zij op het stadhuis van Heemstede samen een koninklijke onderscheiding. "Het was beiden of niet, want ons hofje kent al sinds de 17de-eeuw een echtparenbestuur," vertelt hofjesvoorzitter Leonard Besselink. Na afloop reed het gezelschap naar het hofje, alwaar het echtpaar in de tuin werd toegezongen:

Zij leven lang, hoera hoera. Zoon Michiel Bot: "Onze smoes heeft uitstekend gewerkt. Ze reden mee met mijn zus Saskia in de veronderstelling dat mijn andere zus Leonie, die violiste is in het Concertgebouworkest, voor haar bestuurswerk zou worden gedecoreerd. En toen stonden we plots voor het stadhuis van Heemstede in plaats van dat van Amsterdam."

Mujō Mevrouw Konijn, onze voormalige 'binnenmoeder', wist altijd precies hoe de hazen liepen. Meer dan vijftientwintig jaar gaf zij kleur aan ons hof. De rol van binnenmoeder was haar op het lijf geschreven.

Zij zorgde dat alles in de regentenkamer tot in de puntjes verzorgd was, regelde afspraken met de diverse werklieden die het hof onderhouden en deed de 'onboarding' van nieuwe hofbewoners waar zij hen de geschreven en ongeschreven regels van het hof leerde ("vergeet niet je koper te poetsen!"). Maar bovenal zorgde zij ervoor dat er altijd ruimte was voor een praatje, een oplossing of gewoon een luisterend oor.

Dit voorjaar vierde zij haar negentigste verjaardag, waarmee een nieuwe fase voor haar aanbrak. Ze heeft ons hof verlaten en

geniet nu van goede verzorging in een prettig verzorgingshuis.

Nu zij haar taak heeft neergelegd, waait de wind van verandering door het hof. Het doet denken aan de Japanse term Mujō: de Boeddhistische gedachte dat alles voortdurend in beweging is en niets blijvend is. Zoals de kersenbloesem bloeit en weer valt, zo verandert ook ons hof: met wisselende seizoenen, bewoners en gewoonten.

De praktische taken zijn inmiddels verdeeld onder andere bewoonsters. Wat blijft, is de warme herinnering aan een

kordate buurvrouw die haar tijd en aandacht gul gaf aan het welzijn van ons hof. Daar zijn wij haar bijzonder dankbaar voor.

Herma, Hofje van Bakenes

**Schilder
workshops
MIXED
MEDIA**
bij Hart in Haarlem

www.sionasnel.com

Aardbeienparty in Bakenes

Inmiddels al jaren een traditie: de aardbeienparty in het Hofje van Bakenes. "We vieren zo de zomer, verder gaat het behalve over ontmoeten nergens over," sprak regent Jan Dirk Enschedé.

De man die deze traditie in het leven riep, oud-regent Job Thöne, was eregast. En natuurlijk waren ook de bewoners van buurthofje Joh. Enschedé aanwezig. Los van het vrolijk gekwetter van de aanwezigen was het knusse hofje op deze heerlijke zomerdag een oase van rust. Dat moge vanzelfsprekend lijken, maar dat is het niet. Voor deze zomer stond namelijk de renovatie van de daken op het programma. Er zouden steigers verrijzen en werklieden aantreden, onder andere om alle dakpannen eraf te halen en stuk voor stuk te bekijken of ze nog goed waren. Die drukte blijft de dames dit jaar bespaard, door gebrek aan fondsen is de renovatie uitgesteld tot 2026.

> Regent Jan Dirk Enschedé: "We vieren zo de zomer."

Waar is deze gevelsteen?

Niet makkelijk ditmaal. Daarom ook extra hints. De steen zit in een vierkante villa in Amerikaanse stijl aan het Spaarne, ontworpen door de beroemde architect Han van Loghem. Nog een hint: het is in de buurt van Tuinwijk-Zuid, ook van de hand van Van Loghem. Hij ontwierp in Haarlem-Zuid ook nog zeventien villa's en woonde zelf in villa De Steenhaag. De eigenaren van het Zonnehuis hebben voor alle 26 (!) glas-in-loodramen voorzetrampen laten plaatsen. Kostbaar inderdaad, maar het houdt de warmte goed binnen. Het huis is ooit gebouwd voor medisch specialist K. Valken, die werkzaam was in het vroegere ziekenhuis de Mariastichting. Het gezin Valken – moeder, vader en dochter Liesje – stond ook model voor de beeldhouwde figuren die zich warmen aan de zon. De bijzondere gevelsteen uit 1918 is van de hand van beeldhouwer Harry van den Eijnde.

PRIJSVRAAG

Stuur uw reactie naar info@haarlemse-hofjeskrant.nl en maak kans op een VVV-bon van € 15.

De monogramsteen van drukkerij Joh. Enschedé zit in de muur van Hofje Joh. Enschedé in de Korte Begijnestraat. Er waren slechts drie goede oplossingen. De winnaar is L. van der Weiden.

Nieuwe columnist

Oud-stadsarchitect Joop Slangen is de opvolger van Lieuwe Zoodma als voorzitter van Stichting Haarlemse Hofjes. Hij is voor het Sint Jacobs Godshuis regent in het Verwershofje, het Hofje van Loo en het Gravinnehof. Dat laatste hofje is een samenwerking tussen het Hofje Codde en Van Beresteyn en het Sint Jacobs Godshuis. Traditie is dat de voorzitter in de Hofjeskrant als columnist zijn visie uitdraagt en zijn mening geeft. In

dit nummer trapt Joop af. De architect, die kantoor houdt in broedplaats De Greiner, wil niet alleen terug- maar ook vooruitkijken. De reden is dat het eeuwenoude fenomeen 'hofje' door veel architecten in een modern jasje wordt gestoken. "Als je je realiseert dat de vergrijzing grote sociale gevolgen zal hebben en ook voor de zorg, dan zijn hofjes mogelijk weer een van de oplossingen om woonvormen te maken waar mensen meer op elkaar letten."

> Joop Slangen is de nieuwe voorzitter van Stichting Haarlemse Hofjes

Cajanus foto-attractie

Bij de gevelsteen van Cajanus in het Proveniershofje zijn drie hoogtelijnen geschilderd, op verzoek van Martin Busker van Stichting Geveltekens Vereniging Haarlem. "De hoogste is de lengte van Cajanus, 2.64 m. Daaronder een lijn op 2 meter en eentje op 1.5 m. Zo kunnen bezoekers zien hoe lang ze zijn in vergelijking tot Cajanus. Geinig, toch?" Op de foto Ingrid Selier (1.70 m) met haar zoon Djescho (1.83 m). Ingrid kwam in 1988 in het hofje wonen. "Ik was een experiment. De woningbouwvereniging wilde kijken hoe het was als er een jongere tussen al die zestigplussers kwam wonen. Blijkbaar is het experiment geslaagd, intussen is een deel van de bewoners veertig jaar of jonger." Djescho (26) woonde de eerste 23 jaar van zijn leven in het hofje.

Wiener Melange
Zondag 19 oktober 15.00 uur
kaarten: philhaarlem.nl

Musikverein

ZANG EN VRIEND
SCHAP KONINKLIJK
HAARLEMS MANNEN
KOOR SINDS 1830

195
1830-2025

C. den Hollander b.v.
Onderhoudscombinatie
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

Nieuwenhuizen bv
BOUWBEDRIJF

- Verzorging aanvraag
- Nieuwbouw
- Verbouw
- Aanbouw
- Renovatiebouw
- Dakkapellen
- Badkamers
- Openhaarden

Lijnbaan 34 -36 - Heemskerk - Tel.0251-235 996
www.bouwbedrijfnieuwenhuizen.nl

Haarlemse
Hofjes
krant

GRATIS
meenemen!

Haarlem: DekaMarkt Rijsstraatweg 283, Rijsstraatweg 40-42, Anthony Fokkerlaan, Eksterlaan, Meester Cornelisstraat, Schalkwijkerstraat, Gedempte Oude Gracht, Amsterdamstraat, Prinses Beatrixplein, Oranjeboomstraat, Ramplaan en Floridaplein. VOMAR Da Vinciplein, Stephensonstraat en Paul Kruergade. JUMBO Engelenburg. PLUS Rijsstraatweg en de Coop Stuyvesantplein. AH Floridaplein, Marsmanplein, Soendaplein, Drossestraat, Westergracht, Grote Houtstraat, Kruisstraat en Spoorwegstraat. VVV, Noord-Hollands Archief, Van der Pigge, Muys Kantoor & Cadeau, DEKATUIN. Bibliotheken Gasthuisstraat, Planetenlaan en Leonard Springelaan. Heemstede: VOMAR en DEKAMARKT Binnenweg, AH Blekersvaartweg en PRIMERA De Pijp Raadhuisstraat, Bibliotheek Julianaplein. Bloemendaal: AH en Papyrus Bloemendaalseweg.

Reacties: info@haarlemse-hofjeskrant.nl
Website: www.haarlemse-hofjeskrant.nl

De Haarlemse Hofjeskrant wordt financieel gesteund door Hofje Codde & Van Beresteyn, Hofje In den Groenen Tuin en diverse fondsen.

Oplage: 6.000
Redactie: Willem Brand
Eindredactie: Paula Willems
Vormgeving: Kees Reniers
HHK 55 verschijnt half mei 2026.